

Land	Danmark
Domstol	Østre Landsret
Parter	Imperial Leasing I/S mod Ejendomsrådgivergruppen v/Johan Dupont m.fl.
Dato for afgørelse	14. juni 1984
Afgørelsestype	Dom
Status	Retskraftig
Dato for publicering i domsdbasen	10. juni 2020
Omtalt i It-kontraktret, 2. udgave	s. 185
Gengivet fra	Ugeskrift for Retsvæsen med tilladelse fra Karnov Group Denmark A/S

Resumé

Sagen angik ophævelse af en leasingaftale som følge af bristede forudsætninger. Kunden indgik med leverandøren en aftale om udvikling og levering af et specielt program, og kunden indgik med leasinggiver en aftale om finansiering af købet ved leasing. Leverandøren blev forsinket med udviklingen af specialprogrammet. Kunden var ikke interesseret i anlægget uden specialprogrammet. Leverandøren hjemtog derfor det leverede. Kunden tilkendegav, at en eventuel genlevering var betinget af en tilfredsstillende aftaleindgåelse med leverandøren. På foranledning af leverandøren eftergav leasinggiver herefter kunden de forfaldne leasingydelser, men forbeholdt sig ved en senere genlevering at fastholde leasingaftalen. Det viste sig senere, at vederlaget for specialprogrammet væsentligt ville overstige, hvad kunden havde forudsat. Kunden hævdede derfor handlen ex tunc. Kunden var berettiget til at lade ophævelsen omfatte to allerede leverede mangelfri standardprogrammer, idet det burde have stået leverandøren klart, at kunden lagde afgørende vægt på, at systemet i løbet af kort tid blev udbygget med specialprogrammet. Spørgsmålet var herefter, om leasinggiver kunne stødde ret på leasingkontrakten efter ophævelsen af udviklingsaftalen. Retten fandt efter det foreliggende, at leasinggiver var nærmest til at bære risikoen ved leverandørens misligholdelse, hvorfor leasinggiver ikke kunne støtte ret på leasingkontrakten.

Nøgleord: ophævelse, udviklingsaftale, leasingaftale, forudsætningssynspunkter, forsinkelse, mangler, misligholdelsesbeføjelser

U.1984.10320

Ø.L.D. 14. juni 1984 i sag 15-45/1981

(Holmstrup, Boas, Poul Holm (kst.)).

Imperial Leasing I/S (adv. Peter Berg (prøve))
mod

Ejendomsmæglergruppen v/ Johan Dupont, Ella Kjær Nielsen, Kurt Grøndal og Espen Løland-Andersen, nu dennes dødsbo (adv. Carsten Brink) Adciteret: A/S Alfred Fischer og Co's Eftf. (adv. Erik Brockenhuus Schack).

Aftaler 21.7 Leje, brugsret og forvaring vedrørende løsøre 1
Leasingaftale vedr. EDB-anlæg kunne ophæves som følge af lessee's svigtende forudsætninger.

- ♦ Ejendomsmæglerfirmaet K bestilte hos kontormaskinefirmaet S et computeranlæg og oprettede med leasingselskabet L kontrakt om finansiering af købet ved leasing. K traf samtidig aftale med S om udvikling og levering af et specielt program for udarbejdelse af salgsopstillinger m.m. Da udviklingen af specialprogrammet blev forsinket hos S, og da K var uden interesse i anlægget uden specialprogrammet, hjemtog S anlægget for senere genlevering, når specialprogrammet var færdigudviklet, og K tilkendegav, at en eventuel genlevering var betinget af tilfredsstillende aftaleindgåelse med S. På foranledning af S eftergav L herefter K de forfaldne leasingydelser, men beholdt sig ved en senere genlevering at fastholde leasingaftalen. Da det senere viste sig, at prisen for specialprogrammet i væsentlig grad ville overstige, hvad K havde forudsat, hævdede K handelen. Efter det foreliggende fandtes L at være nærmere til at bære risikoen ved S's misligholdelse end K, og L kunne derfor ikke støtte ret på leasingkontrakten. (1)

(Leasingkontraktens bestemmelser, forklaringer og to erklæringer er udeladt).

Sagsøgte, Ejendomsmæglergruppen ved Johan Dupont, Ella Kjær Nielsen, Kurt Grøndal og Espen Løland-Andersen, nu dennes dødsbo, driver ejendomsmæglervirksomhed i Hillerød. Ved slutseddel af 1. februar 1980 bestilte sagsøgte et computeranlæg af mærket »Fischer Computer-System Europa«, model FD 3 Mini med tekstbehandlingsprogram af adciterede, A/S Alfred Fischer & Co's Eftf. Prisen for maskinen med basisprogram (»hardware«) udgjorde 129.000 kr. og for tekstbehandlingsprogrammet (»software«) 3.000 kr. Købet skulle finansieres ved leasing gennem sagsøgeren, Imperial Leasing US.

Anlægget blev leveret og opstillet hos sagsøgte den 18. februar 1980, og leasingkontrakt mellem sagsøgeren og sagsøgte blev oprettet den 6. marts 1980.

Leasingkontrakten kom ikke til at omfatte tekstbehandlingsprogrammet, idet dette blev betalt kontant af sagsøgte til adciterede.

Det var meningen, at sagsøgte udover tekstbehandlingsprogrammet, der er et standardprogram, også skulle have leveret et specielt program til brug for udarbejdelse af salgsopstillinger og kreditforeningsvurderinger m.v. (»ejendomsmæglerprogram«).

Sagsøgte, der kun har betalt en enkelt leasingydelse, fandt anlægget mangelfuldt og var utilfreds med, at udviklingen af det specielle program trak ud.

1033

Efter et møde den 25. juni 1980 blev anlægget hjemtaget af adciterede. Der er ikke enighed om, hvad der blev aftalt på mødet, idet adciterede hævder, at tilbagetagelsen skete med henblik på endelig programmering af anlægget og testning af tekstbehandlingsprogrammet, medens sagsøgte hævder at have hævet handelen, og at tilbagetagelsen skete til endelig afvikling af mellemværendet.

Den 1. august 1980 tilbød adciterede at levere specialprogrammet for en pris af 55.000 kr. i december 1990, men dette tilbud blev afvist af sagsøgte, der ikke ønskede at få anlægget tilbage.

Den 4. december 1980 ophævede sagsøgeren leasingkontrakten, idet man påberåbte sig, at sagsøgte var i misligholdelse med betalingen af leasingydelserne.

Under denne sag, der er anlagt den 4. februar 1981, har sagsøgeren påstået det sagsøgte firma ved dets fire indehavere dømt til en for alle og alle for en at betale 154.849,64 kr. med en månedlig rente på 2% fra den 15. december 1980.

Sagsøgte har påstået frifindelse og nedlagt selvstændig påstand om, at sagsøgeren tilpligtes at betale 4.439,45 kr. med sædvanlig procesrente fra den 23. marts 1981.

Over for sagsøgtens modkrav har sagsøgeren påstået frifindelse.

Sagsøgte har påstået adciterede dømt til dels at betale 3.000 kr. med procesrente fra den 27. april 1981, dels at anerkende at være regrespligtig for ethvert beløb, som sagsøgte måtte blive dømt til at betale sagsøgeren.

Sagsøgeren har påstået adciterede tilpligtet alternativt eller sammen med sagsøgte at friholde sagsøgeren for ethvert tab som følge af, at sagsøgeren ikke måtte få medhold, helt eller delvist, i sagen mellem sagsøgeren og sagsøgte.

Adciterede har såvel over for sagsøgeren som sagsøgte påstået frifindelse.

Det i sagsøgerens påstand nævnte beløb udgør summen af forfaldne leasingydelser på ophævelses tidspunktet den 4. december 1980 og ikke-forfaldne leasingydelser i resten af leasingperioden, tilbagediskonteret med 1,25% pr. måned og med fradrag af forventet salgssum for anlægget, 25.000 kr.

De beløb, som sagsøgte påstår selvstændig dom for, er for så vidt angår påstanden over for sagsøgeren den leasingydelse, der er betalt, og for så vidt angår påstanden over for adciterede købesummen for tekstbehandlingsprogrammet.

Der er ikke tvist om de talmæssige opgørelser af påstandene.

Sagsøgeren gør over for sagsøgte gældende, at det leasede ikke har lidt af mangler, der kan begrunde en ophævelse af leasingkontrakten, at det ikke er reklameret rettidigt, og at sagsøgeren i øvrigt har fraskrevet sig ansvaret for hævebegrundende mangler.

Over for adciterede gør sagsøgeren gældende, at adciterede for det tilfælde, at sagsøgeren ikke får medhold i sin påstand over for sagsøgte, er erstatningsansvarlig og derfor skal friholde sagsøgeren.

Sagsøgte gør gældende, at sagsøgeren ikke kan støtte ret på leasingkontrakten, dels fordi computeranlægget var behæftet med væsentlige mangler såvel ved maskinellet som ved tekstbehandlingsprogrammet, dels fordi forudsætningerne med hensyn til pris og leveringstid for specialprogrammet er bristet, at sagsøgeren i begge relationer må tåle identifikation med adciterede, og at sagsøgeren stiltiende har accepteret en ophævelse af leasingkontrakten.

Adciterede bestrider, at computeranlægget er behæftet med hævebegrundende mangler, og gør i øvrigt gældende, at sagsøgte ifølge slutsedlen er afskåret fra at hæve handelen eller kræve erstatning på grund af mangler, og at sagsøgtens mulige forudsætninger om prisen for specialprogrammet ikke har været kendelige. Over for sagsøgeren bestrides det, at der er

erstatningsgrundlag. For det tilfælde, at der gives sagsøgte medhold i, at leasingkontrakten med rette er ophævet, anerkendes det, at den af sagsøgeren til adciterede betalte købesum for anlægget skal tilbagebetales, dog kun med sædvanlig procesrente.

Sagens omstændigheder er følgende:

I januar måned 1980 rettede sagsøgte henvendelse til adciterede om køb af et computeranlæg. Efter en demonstration af anlægget underskrev sagsøgte den 1. februar 1980 en af adciterede udformet standardslutseddel om bestilling af et anlæg med tekstbehandlingsprogram til levering den 18. februar 1980 og med skriftlig garanti på 12 måneder til en pris af 132.000 kr. eksklusive moms. I slutsedlen hedder det bl.a.:

»Leasing gennem Imperial Leasing i 63 måneder under forbehold af leasingselskabets godkendelse.

Systemer og programmer aftales snarest«.

Nederst på slutsedlens forside er med mindre typer (petit)henvist til »vore gældende salgs- og leveringsbetingelser, der er anført omstående«.

Om reklamationer om mangler hedder det på slutsedlens bagside:

»Reklamation skal fremsættes skriftligt overfor sælger senest 8 dage efter det tidspunkt, hvor køber

1034

har eller burde have opdaget den pågældende mangel. - - -

Dokumenterer køber inden for et tidsrum af 12 måneder fra leveringen af en ny maskine eller af udarbejdede EDB-programmer, at der er mangler ved konstruktion, materiale eller fremstilling af nogen leverede dele eller nogle EDB-programmer, foretager sælger afhjælpning af manglerne. - - -

Sælger ombytter og/eller reparerer eller ændrer efter eget valg vederlagsfrit for køber alle mangelfulde dele eller EDB-programmer. - - -

I tilfælde af mangler ved det solgte kan køber ikke gøre andre beføjelser gældende end at kræve de mangelfulde dele eller EDB-programmer ombyttet eller repareret eller ændret i henhold til overstående regler. Køberen kan navnlig ikke hæve handelen helt eller delvis, kræve forholdsmæssigt afslag eller erstatning, medmindre der foreligger mangler, som skyldes forsæt eller grov uagtsomhed fra sælgers side. - - -«

Ved leasingkontrakt dateret 6. marts 1980 leasede sagsøgte derpå anlægget af sagsøgeren.

I følge leasingkontrakten overlader sagsøgeren som ejer brugsretten til computeranlægget til sagsøgte som lejer i perioden fra den 1. marts 1980 til den 31. maj 1985. Leasingydelsen udgjorde 3.548,80 kr. pr. måned. Kontraktens bagside indeholder bl.a. følgende med petit trykte bestemmelser:

Efter at have modtaget afleveringsdokumentet betalte sagsøgeren købesummen for anlægget til adciterede.

Tekstbehandlingsprogrammet betalte sagsøgte kontant til adciterede. Fakturaen fra adciterede er vedhæftet de samme salgsbetingelser som slutsedlen, og samme betingelser stod anført i et »købscertifikat«, som sagsøgte fik udleveret.

Efter leveringen af anlægget den 18. februar foretog adciteredes folk visse korrektioner, og efter en demonstration den 6. marts var anlægget klart til brug.

Den 14. april skrev sagsøgte således til adciterede: »Vedr.: Fischer Computer - system Europa.

Som det er direktionen bekendt har vi fået leveret en maskine af ovennævnte art.

Ifølge den indgåede aftale skulle leveringen finde sted pr. 18. februar i år, hvilket blev overholdt.

På grund af vor ukendskab til denne type maskiner og deres funktion sikrede vi os imidlertid ikke en aftale om maskinens funktionsduelighed.

Resultatet er, at maskinen efter at have stået ubenyttet fra leveringen og til begyndelsen af marts måned, blev programmeret til delvist at tekstbehandle.

Herudover har anlægget ingen funktion.

Overfor forskellige personer har vi afgivet alle ønskede oplysninger om programmer, men vi er indtil nu alene blevet orienteret om Deres selskabs forskellige personaleudskiftninger. - - -

Vi vil være sindet at udvise langstrakt tålmodighed, men direktionen vil formentlig kunne forstå, at vi ikke ser os i stand til at betale leasingafgift med ca. kr. 4.000 pr. måned for et anlæg, der ikke er i brug.

Vi vil derfor foreslå, at der evt. ved et møde hos Dem træffes aftale om anlæggets idriftsættelse«.

Sagsøgte, der havde betalt leasingydelsen for marts måned, ophørte herefter med at betale flere ydelser.

Den 16. april rykkede sagsøgeren for betaling af ydelsen for april måned.

Den 17. april 1980 besvarede adciterede sagsøgtes skrivelse af 14. april 1980 således:

»Idet vi henviser til Deres skrivelse af 14. april 1980, beklager vi dybt den forsinkelse, der har været med programmerne.

Vi har givet Deres sag 1. prioritet, men det vil være os umuligt at deltage i et møde før den 29. april som allerede planlagt.

I mellemtiden klarlægger vi hele Deres sag med hensyn til programmer og leasing. - - -

Idet vi takker for den viste tålmodighed, tilsikrer vi Dem vor bedste service, og forbliver. - - -«

Den 30. maj 1980 skrev sagsøgte således til adciterede:

»Med henvisning til den første korrespondance, såvel vor skrivelse af 14. f.m. som Deres af 17. s.m., må vi nu meddele, at vi ikke ser os i stand til længere af afvente en igangsættelse af det i februar måned leverede anlæg.

Vi vil foreslå som en løsning, at De lader anlægget afhente for Deres regning til fuld afgørelse af ethvert mellemværende Dem/Imperial Leasing I/S og os imellem.

For at overholde formalia må vi gøre opmærksom på, at nævnte tilbud fremsættes uden præjudice for evt. anden forhandlingsløsning. - - -

Genpart af nærværende skrivelse er tilstillet Imperial Leasing I/S. - - -«

Den 25. juni 1980 afholdtes et møde mellem sagsøgte og adciterede. Sagsøgeren - der afviser at

1035

have modtaget genpart af sagsøgtes skrivelse af 30. maj 1980 - var ikke repræsenteret.

Den 2. juli 1980 skrev adciterede således til sagsøgeren:

»Idet vi henviser til møde med hr. Grøndahl fra Ejendomsmæglergruppen i Hillerød, skal vi hermed meddele dem, at vi har hentet den opstillede FISCHER COMPUTER - SYSTEM EUROPA til endelig programmering.

Den endelige levering vil finde sted i løbet af et par måneder, og det skulle glæde os, dersom vi kunne ordne det således, at vi i mellemtiden betalte renter af beløbet til Dem«.

Efter det oplyste accepterede sagsøgeren herefter, at leasingkontrakten blev sat i bero, mod at adciterede betalte renter af købesummen.

Den 14. juli 1980 skrev sagsøgeren - der fortsat ikke modtog leasingafgift - således til sagsøgte:

»Fra Alfred Fischer og Co. Eftf. A/S har vi modtaget meddelelse om, at den hos os leasede bogholderimaskine - - - midlertidig er tilbageleveret for udførelse af programmer. Efter endt programmering skal maskinen genleveres til Dem, og

Faktura nr. 12040 pr. 1. april 1980 4.344,99 kr.
 Faktura nr. 12178 pr. 1. maj 1980 4.431,89 kr.
 Faktura nr. 12140 pr. 1. juni 1980 4.520,53 kr.

 13.297,41 kr.

Faktura nr. 12487 pr. 1. juli 1980 78,69 kr.

Deres bekræftelse imødeses ved underskrift på kopien af dette brev«.

Sagsøgte tilbagesendte kopien af skrivelsen med sålydende påtegning af 15. juli 1980:

»Ovenstående bekræftes, idet dog bemærkes at evt. genlevering er betinget af tilfredsstillende aftaleindgåelse med leverandøren«.

Det er oplyst, at denne påtegning ikke medførte nogen reaktion fra sagsøgeren, og at adciterede ikke blev underrettet om den.

Den 1. august 1980 skrev adciterede således til sagsøgte:

»Idet vi henviser til behageligt møde hos os den 25/6-80, kan vi hermed bekræfte, at Fischer Computeranlægget er blevet afhentet ifølge aftale og nu vil blive programmeret.

Det drejer sig om et meget stort system, nemlig:

1. Fakturering/Bogføring
2. Vurdering
3. Salgsopstilling.

Vi har kalkuleret prisen ud fra det komplette system til kr. 120.000,- ex. moms.

Da vi imidlertid har forhåbning om, at De vil være medvirkende til at sælge vort system til andre ejendomsmæglere, er vi indforstået med at tilbyde Dem systemet til en pris af kr. 55.000,- ex. moms.

Vi vil så betragte differencen som en investering. Den endelige levering vil finde sted i december 1980.

Det skulle glæde os at modtage Deres accept, og vi kan garantere Dem et 100% driftssikkert og effektivt system og maskine«.

Den 4. august 1980 besvarede sagsøgte adciteredes skrivelse således:

»Vi anerkender modtagelsen af Deres tilbud ved skrivelse af 1. d.m., men må oplyse, at det omhandlede beløb langt overstiger vore oprindelige forudsætninger.

Det er formentlig korrekt, at der er tale om et stort program, men beløbsstørrelsen går ud over vore muligheder.

Vi skal derfor foreslå en endelig afvikling som fremført i vor skrivelse til Dem af 30. maj d.å.«.

Den 6. august 1980 afviste adciterede dette forslag med sålydende begrundelse:

»Dette sidste forslag er helt uacceptabelt. De er tidligere blevet gjort bekendt med leveringstiden, timepriserne, samt at systemet var »special-skræddersyet« og overordentligt stort. Dette sammenholdt med, at vi allerede er gået igang med opgaven og kan garantere Dem et sikkert og effektivt system til FISCHER COMPUTER, gør, at vi må fastholde vor stilling og kræve en skriftlig accept på vort brev af 1. august 1980. - - -«

Den 8. august 1980 besvarede sagsøgte adciterede skrivelse således:

»Vi anerkender modtagelsen af Deres skrivelse af 6. d.m., til hvis indhold vi har en del bemærkninger og tilføjelser.

Imidlertid finder vi det ikke formålstjenligt at skulle gentage den fremstilling af handlingsforløbet, som vi tidligere har drøftet, og som resulterede i afhentning af anlægget.

leasingkontrakten vil på dette tidspunkt blive ændret med den aktuelle begyndelses- og slutdato.

Vi vedlægger 2 kreditnotaer for de tidligere fremsendte fakturaer:

Vi betragter os som frit stillet i relation til omhandlede anlæg, men står naturligvis stadig ved vort tilbud om medvirken - ved levering af know-how til opbygning af ejendomsmæglersystemer og er

1036

stadig interesseret i at indgå aftale om benyttelse af EDB-anlæg med Dem eller andre leverandører, men absolut under forudsætning af, at anlægget har dokumenteret sin anvendelighed - og at de økonomiske konsekvenser er nøje klarlagt«.

Adciterede meddelte herefter sagsøgeren, at man ikke længere ville betale renter af købesummen.

Den 5. september 1980 skrev sagsøgeren derpå til sagsøgte, at leasingkontrakten kun vedrørte selve maskinen, og at udarbejdelse af programmer følgelig alene var et spørgsmål mellem sagsøgte og adciterede. I skrivelsen hedder det således:

»Deres kontraktlige forpligtelse over for os, hvori programmerne IKKE indgår, er således gældende i henhold til vore aftaler.

Mener De, at der udover den indgæede aftale med os, som altså kun omfatter selve maskinen, er indgået aftaler med leverandøren, som ikke kan overholdes af denne, må dette blive et spørgsmål mellem Dem og leverandøren. Her mener vi, at købeloven er det juridiske grundlag for afgørelse af tvisten.

Da disse aftaler med leverandøren ikke har nogen indflydelse på kontrakten mellem Dem og os, mener vi, at vi allerede har strukket os langt ved at acceptere, at kontrakten kunne »stå stille« i et passende tidsrum for at blive programmeret hos leverandøren. Vi må derfor nu forlange, at De genoptager kontraktforholdet pr. 15. september 1980. Genpart af kontrakten med ændrede start- og slutdatoer er vedlagt til orientering, idet kontrakt af 6. marts 1980 allerede er underskrevet.

Faktura på leasingydelse for tiden 15. september til 30. september 1980 er vedlagt og er forfalden til betaling den 15. september 1980«.

Af den medfulgte genpart af en ny leasingkontrakt dateret den 5. september 1980 fremgår at leasingydelsen nu af sagsøgeren var ændret til 3.548,80 kr. og leasingperioden til 15. september 1980-14. december 1985.

Da sagsøgte fortsat nægtede at betale leasingydelserne, ophævede sagsøgeren i skrivelse af 4. december 1980 leasingkontrakten.

Dansk Leasing Komité har i en skrivelse af 16.

december 1981 bl.a. udtalt, at - - -

Civilingeniør Erik Christensen, Teknologisk Institut, har som syns- og skønsmand, udmeldt af retten, afgivet erklæring af 12. marts 1982 på grundlag af en gennemgang af et antal udprintningseksemplarer fra computeranlægget. Skønsmanden har ikke undersøgt eller afprøvet anlægget, da dette ikke var funktionsklart ved skønsforrentningen.

Skønsmanden har bl.a. udtalt, at - - -

Der er under domsforhandlingen afgivet forklaring af de sagsøgte statsaut. ejendomsmægler Kurt Grøndal og statsaut. ejendomsmægler Ella Kjær Nielsen og vidneforklaring af sagsøgtes medhjælper kontorassistent Lis Christensen.

Endvidere er der afgivet vidneforklaring af salgschef Dan Solholt, EDB-sælger John Malmstrøm Nielsen og programmør Jørgen Hulquist, alle ansat hos adciterede, samt af adciteredes direktør Peter Larsen.

Endelig har den daværende direktør hos sagsøgeren Henning Schou afgivet vidneforklaring.

Syns- og skønsmanden har afhjemlet sin skønserklæring og afgivet supplerende forklaring.

Sagsøgeren har til støtte for sin påstand gjort gældende, at sagsøgte har misligholdt leasingkontrakten ved manglende betaling af leasingydelserne, og at man derfor har været berettiget til at hæve kontrakten og kræve erstatning i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser herom. Eventuelle mangler ved tekstbehandlingsprogrammet er sagsøgeren ikke ansvarlig for, da denne del af anlægget ikke er omfattet af leasingkontrakten. Sagsøgte har ved underskrivelsen af afleveringsdokumentet fraskrevet sig at gøre mangler gældende vedrørende det leasede, som burde have været opdaget inden underskrivelsen. De påberåbte mangler har alle været til stede ved leveringen og kunne have været afsløret ved en systemtest. I øvrigt bestrides det, at anlægget var mangelfuldt, eller at de konstaterede fejl berettiger til at hæve kontrakten. Der er ikke reklameret over mangler til sagsøgeren. At sagsøgte ikke har fået fyldestgørende instruktion i maskinens brug eller fået udleveret sædvanlig brugervejledning fra adciterede kan heller ikke påberåbes over for sagsøgeren. Sagsøgeren har først lang tid efter leasingaftalens indgåelse fået kendskab til, at der skulle udvikles et specialprogram til sagsøgte, og dennes forudsætninger om omkostningerne herved er uden betydning for retsforholdet mellem sagsøgeren og sagsøgte. Sagsøgeren er i overensstemmelse med adciteredes informationer gået ud fra, at adciterede blot midlertidigt havde taget anlægget hjem med henblik på endelig programmering. Sagsøgtes på tegnede note af 15. juli 1980 på sagsøgerens skrivelse af 14. juli har ikke kunnet bibringe sagsøgeren nogen anden opfattelse.

Sagsøgte har heroverfor anført, at edb-anlægget var behæftet med væsentlige mangler såvel med

1037

hensyn til selve maskinen som basisprogrammelle og tekstbehandlingsprogrammet, og at det trods gentagne afhjælpningsforsøg ikke lykkedes inden for rimelig tid at bringe anlægget i brugbar stand. Sagsøgeren må ved så alvorlige fejl tåle identifikation med adciterede, der har erkendt, at der var mangler ved tekstbehandlingsprogrammet. Sagsøgte har ikke ved at underskrive slutseddel og afleveringsdokument fraskrevet sig retten til at påberåbe sig mangler som de foreliggende, der først viste sig efter leveringen, og som sagsøgte har været afskåret fra at konstatere på et tidligere tidspunkt. Den i øvrigt ikke særligt fremhævede standardfraskrivelses klausul i leasingkontrakten kan derfor ikke gøres gældende over for sagsøgte. Sagsøgte har på tilstrækkelig tydelig måde reklameret over manglerne. Reklamationsfristen må i øvrigt løbe fra den endelige levering, og den har aldrig fundet sted. Da adciterede tog anlægget tilbage, betragtede sagsøgte, som det fremgår af sagsøgtes note af 15. juli 1980, forholdet som fuldt afviklet, hvilket sagsøgeren stiltiende accepterede. Det har været en afgørende forudsætning for sagsøgte, at anlægget kunne programmeres til at udskrive vurderinger og salgsopstillinger, og sagsøgte har ikke haft grund til at påregne, at omkostningerne ved udviklingen af et sådant specialprogram ville medføre en merudgift i den størrelseorden, som der her var tale om. Da sagsøgte med rette har op hævet leasingkontrakten, må sagsøgeren tilbagebetale den erlagte leasingydelse.

Over for adciterede har sagsøgte navnlig anført, at adciterede måtte være klar over, at det var i strid med sagsøgtes

forudsætninger, at specialprogrammet, som sagsøgte lagde særlig stor vægt på, først kunne foreligge næsten et år efter handelen, og dette til en pris, der langt oversteg, hvad sagsøgte kunne forvente. Det er adciteredes risiko, at sagsøgtes forudsætninger om leveringstid og pris bristede, idet man ganske undlod at informere sagsøgte om disse forhold. Det leverede anlæg fungerede ikke som det skulle. Det opstod mange fejl, og til sidst måtte man opgive at bruge det. Man fik ikke fornøden instruktion i brugen, hverken mundtligt eller skriftligt. Efter de mange prøvelser har sagsøgte ikke været forpligtet til at tåle yderligere afhjælpningsforsøg. Det må lægges til grund, at adciterede på mødet den 25. juni 1980 har accepteret, at sagsøgte, der ønskede handelen hævet, var frit stillet under senere drøftelser om en eventuel omlevering. De særlige salgsbetingelser, der ikke var fremhævet i salgsvilkårene, afskærer ikke fra at hæve handelen under de foreliggende omstændigheder, hvorved navnlig henses til adciteredes mange forgæves afhjælpningsforsøg. Adciterede kan ikke påberåbe sig for sen reklamation, da parterne i perioden har været i jævnlig kontakt med hinanden om de påberåbte fejl og mangler ved anlægget.

Adciterede har anført, at det ikke er godtgjort, at anlægget var behæftet med væsentlige mangler, eller at afhjælpningsforsøgene, der i hovedsagen angik tekstbehandlingsprogrammet, har været forgæves. De mangler, som sagsøgte påberåber sig, er ikke væsentlige, eller der foreligger betjeningsfejl. Den forsinkelse, der indtrådte med hensyn til udarbejdelsen af specialprogrammet, giver ikke sagsøgte nogen misligholdelsesbeføjelse med hensyn til selve anlægget og tekstbehandlingsprogrammet, idet der ikke er nogen nødvendig sammenhæng mellem disse to afsnit af aftalen. Der foreligger ingen klar reklamation over mangler, og det er ikke godtgjort, at ansvarsfraskrivelsen i slutsedlen skulle være uforbindende for sagsøgte. Anlægget blev taget tilbage af adciterede efter sagsøgtes forslag som en midlertidig foranstaltning, for at sagsøgte ikke skulle betale leasingydelser, så længe specialprogrammet ikke var færdigt.

Retten skal udtale:

Det findes efter det foreliggende at kunne lægges til grund, at det af adciterede den 18. februar 1980 leverede edb-anlæg med tekstbehandlingsprogram ikke opfyldte de forventninger, som sagsøgte havde stillet til det, og at adciteredes instruktioner i anlæggets brug ikke har været fyldestgørende. Uanset at det ikke lykkedes at få anlægget til at fungere, findes det efter skønsmandens erklæring og supplerende forklaring betænkeligt at anse det for godtgjort, at anlægget og tekstbehandlingsprogrammet har været behæftet med så væsentlige fejl og mangler, at sagsøgte af denne grund var berettiget til at hæve købet.

Det må imidlertid have stået klart for adciterede, at sagsøgte som ejendomsmæglerfirma lagde afgørende vægt på, at anlægget i løbet af kort tid blev udbygget med det ønskede specialprogram (»ejendomsmæglerprogram«) omfattende udarbejdelse af salgsopstillinger og ejendomsvurderinger.

Udviklingen af specialprogrammet blev væsentlig forsinket hos adciterede, der efter sagsøgtes gentagne reklamationer tilkendegav, at denne del af anlægget ikke kunne forventes leveret før i december 1980, og den af adciterede opgivne pris for, specialprogrammet, 55.000 kr. eksklusive moms, hvormed sagsøgte først blev gjort bekendt langt tid efter

1038

købet, må antages i væsentlig grad at overstige hvad sagsøgte havde forudsat, prisen for hele anlægget taget i betragtning. Der må gives sagsøgte medhold i, at dennes forudsætninger for købet var bristet på begge disse punkter, og at adciterede måtte kunne indse dette.

Som følge heraf ville sagsøgte i tilfælde af, at handelen var indgået uden leasing, have været berettiget til at hæve købet, og adciterede har da også på sagsøgtes forlangende hjemtaget anlægget og sagsøgte klart givet udtryk for, at man ville stå frit med hensyn til spørgsmålet om eventuel omlevering.

Sagsøgeren, der havde finansieret handelen ved leasing, blev underrettet om anlæggets hjemtagelse og eftergav herefter sagsøgte de forfaldne leasingydelse. Da sagsøgeren kun ville betragte handelen som suspenderet og derfor forbeholdt sig ved en senere omlevering at fastholde leasingaftalen med de som følge af det passerende fornødne ændringer, tilkendegav sagsøgte over for sagsøgeren, at en eventuel genlevering var betinget af tilfredsstillende aftaleindgåelse med adciterede. Sagsøgeren rejste ikke indsigelse herimod, men fremsendte senere udkast til en ny leasingkontrakt, som sagsøgte imidlertid afviste at underskrive.

Efter det således foreliggende findes sagsøgeren ikke at kunne støtte ret på leasingaftalen, hvorved i øvrigt bemærkes, at sagsøgeren, der efter det oplyste havde indgået flere leasingaftaler til finansiering af adciteredes salgsaftaler, findes at være nærmere til at bære risikoen ved adciteredes klare misligholdelse af købet end sagsøgte.

Som følge heraf vil sagsøgtes frifindelsespåstand være at tage til følge.

Idet der efter omstændighederne ikke findes grundlag for at efterkomme sagsøgtes krav om tilbagebetaling af den for marts måned 1980 til sagsøgeren erlagte leasingydelse, 4.439,45 kr., vil sagsøgeren være at frifinde for sagsøgtes herom nedlagte påstand.

Sagsøgtes påstand om tilbagebetaling af den til adciterede erlagte købesum for tekstbehandlingsprogrammet, 3.000,00 kr., vil efter det foran anførte være at tage til følge.

Adciterede tilpligtes efter sagsøgerens påstand at friholde sagsøgeren for det af denne som følge af sagens udfald lidte tab.

1 U.1974.415.